

Turvapaikkahakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille 21.9.2020 osoittamassaan kantelussa Maahanmuuttoviraston menettelyä afganistanilaisen turvapaikanhakijan (jäljempänä hakija) asiassa. Kantelun mukaan hakija on hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua syksyllä 2015 ja saanut kielteisen päätöksen 30.11.2016. Hallinto-oikeus on päätöksellään 10.7.2018 osittain kumonnut Maahanmuuttoviraston ja palauttanut sen uudelleen käsiteltäväksi. Maahanmuuttovirasto on puhutellut hakijan uudelleen vasta 22.6.2020, ja arvio päätöksenteon ajankohdasta on ollut 31.12.2020.

Kantelija katsoo, että hakemuksen käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa on kohtuuttoman pitkä.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on antanut 21.1.2021 päivätyn selvityksen (MIG-2020058, MIGDno-2020-1894).

Turun hallinto-oikeudesta on hankittu nähtäväksi hakijan asiassa annettu päätös 9.11.2021.

RATKAISU

Tapahtumatietoja

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan Helsingin hallinto-oikeus on 10.7.2018 antamallaan päätöksellä palauttanut asian Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi ja sisäisen paon selvittämiseksi, koska se on katsonut asiassa olevan perusteltua syytä epäillä hakijan olevan kotialueellaan vaarassa ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Asian palaututtua Maahanmuuttovirastolle on hakija esittänyt asiassaan myös uuden turvapaikkaperusteen.

Hakijalle on pidetty turvapaikkapuhuttelu 22.6.2020. Maahanmuuttovirasto on 25.9.2020 tekeväällä päätöksellä hylännyt asianosaisen hakemuksen turvapaikkaa koskevilta osin ja myöntänyt asianosaiselle oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella. Asianosainen on valittanut Maahanmuuttoviraston päätöksestä turvapaikan osalta Turun hallinto-oikeuteen 23.10.2020.

Turun hallinto-oikeus on päätöksellään 9.11.2021 kumonnut Maahanmuuttoviraston päätöksen turvapaikkaa koskevin osin ja palauttanut asian virastolle uudelleen käsiteltäväksi. Hallinto-oikeuden mukaan valittajan turvapaikan täyttymisen edellytykset tulee Afganistanin muuttuneen tilanteen johdosta arvioida uudelleen.

Maahanmuuttovirasto esittää selvityksessään, että hakijan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on edennyt Maahanmuuttovirastossa samaa tahtia, tai jopa hieman nopeammin, kuin muut vuonna 2018 hallinto-oikeudesta palautuneet hakemukset. Vuonna 2018 hallinto-oikeudesta palautuneiden, uutta turvapaikkapuhuttelua edellyttäneiden hakemusten päätösaika-arvio on ollut 31.3.2021.

Kantelun kohteena olevan asian käsittely on kestänyt Maahanmuuttovirastossa hallinto-oikeuden palautuksen jälkeen 2 vuotta ja 2 kuukautta. Hakemuksen käsittelyaikaan on selvityksen mukaan vaikuttanut yhtäältä hallinto-oikeudesta palautuneiden asioiden suuri määrä vuonna 2018 ja toisaalta 20.7.2018 voimaan tullut turvapaikkahakemusten kuuden kuukauden käsitteilyaikavelvoite ja sen piiriin kuuluvien hakemusten priorisointi. Kantelun kohteena olevan asian yhteydessä ei ole ilmennyt mitään erityisiä tai tapauskohtaisia syitä mainittuun käsittelyaikaan, vaan käsittelyaika on johtunut yksinomaan turvapaikkayksikön yleisestä tilanteesta.

Maahanmuuttovirasto toteaa selvityksessään vielä, että apulaisoikeuskansleri on päätöksissään OKV/547/10/2020 ja OKV/108/10/2020 ottanut kantaa hallinto-oikeudesta palautuneiden asioiden käsittelyaikoihin Maahanmuuttovirastosta. Maahanmuuttovirasto on 29.10.2020 antanut apulaisoikeuskanslerin pyytämän ilmoituksen niistä toimenpiteistä, joihin virastossa on ryhtydytty, jotta ns. priorisoimattomat hakemukset saadaan päätökseen ilman aiheetonta viivytystä.

Maahanmuuttovirasto viittaa edellä mainittuun ilmoitukseen ja toteaa lisäksi, että turvapaikkayksikössä on tämän vuoden alusta aloittanut uusia ylitarkastajia ja puhuttelu- ja päätöksentekotyöhön käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on lisääntynyt vuodesta 2020. Turvapaikkayksikön arvion mukaan kaikki vuonna 2018 hallinto-oikeudesta palautuneet asiat on saatu käsiteltyä maaliskuun 2021 loppuun mennessä.

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsitellyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Hakijan turvapaikkahakemukseen ei ole tullut sovellettavaksi ulkomaalaislain (301/2004) 98 a §:n kuuden kuukauden enimmäiskäsittelyaika, jota sovelletaan lain voimaan tulon jälkeen (20.7.2018) vireille tulleiden kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyyn. Hakijan asia on kuitenkin tullut käsitellä perustuslain ja hallintolain edellä esitettyjen säännösten mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä.

Hakijan kansainvälistä suojelua koskevan asian käsittely on kestänyt Maahanmuuttovirastossa yli kaksi vuotta ja kaksi kuukautta sen jälkeen, kun hallinto-oikeus on palauttanut sen virastolle uudelleen käsiteltäväksi. Asiaan ei Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan ole liittynyt mitään hakemusta tai hakijaa koskevia erityisiä tai tapauskohtaisia syitä, jotka olisivat vaikuttaneet käsittelyaikaan. Syinä viipymiseen ovat olleet hallinto-oikeuksista palautuneiden asioiden suuri määrä vuonna 2018 ja Maahanmuuttoviraston sisäiset priorisoinnit.

Edellä mainituissa päätöksissäni 7.9.2020 ([OKV/108/10/2020](#) ja [547/10/2020](#)) olen arvioinut ns. priorisoimattomien kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyaikoja Maahanmuuttovirastossa. Totesin muun ohessa, että Maahanmuuttovirasto ei voi jättää kuukausiksi tai jopa vuosiksi jonoon odottamaan sellaisia asioita, joihin ei liity laissa säädettyä täsmällistä enimmäiskäsittelyaika vireillä olevien uudempien hakemusten käsittelyä priorisoidessaan. Myös näissä aiemmin vireille tulleissa asioissa Maahanmuuttovirastoa velvoittavat perustuslain ja hallintolain yleiset vaatimukset asian käsittelemisestä ilman aiheetonta viivytystä.

Maahanmuuttovirasto on 29.10.2020 antanut pyytämäni ilmoituksen niistä toimenpiteistä, joihin virastossa on ryhdytty, jotta ns. priorisoimattomat hakemukset saadaan päätökseen ilman aiheetonta viivytystä. Maahanmuuttovirasto esitti ilmoituksessaan muun ohessa, että samaan aikaan, kun hallinto-oikeudet 2017-2018 palauttivat turvapaikka-asioita uudelleen käsiteltäväksi aiempaan nähden moninkertaisesti, uusille turvapaikkahakemuksille tuli lakisääteinen enimmäiskäsittelyaika. Ulkomaalaislain muutoksella 501/2016 säädettiin kuuden kuukauden enimmäiskäsittelyajasta hakemuksille, jotka on jätetty 20.7.2018 tai sen jälkeen (98 a §). Vaikka hallinto-oikeuksien palauttamia turvapaikkahakemuksia käsiteltiin koko ajan uusien hakemusten rinnalla, ohjasi lakiin kirjattu enimmäiskäsittelyaika turvapaikkayksikön hakemusten käsittelyn priorisointia sekä puhutteluissa että päätöksenteossa. Sisäministeriön tulosohejauksessa on nimenomaisesti mitattu uusien hakemusten kuuden kuukauden lakisääteisessä käsittelyajassa pysymistä.

Hallinto-oikeuksien palauttamien hakemusten ruuhkaa ei ilmoituksen mukaan pystytty purkamaan toivotulla tavalla resurssien niukkuuden vuoksi. Ruuhkan purkamista hidasti osaltaan se, että hallinto-oikeuden palauttamissa hakemuksissa on usein esitetty sellaista uutta selvitystä, joka vaatii jopa ensimmäistä tutkintakertaa enemmän asian selvittämistä Maahanmuuttovirastossa.

Oikeuskanslerinvirastossa käsitellyn kanteluasian [OKV/991/10/2020](#) (päätös 14.10.2021) yhteydessä antamassaan selvityksessä Maahanmuuttovirasto esitti lisäksi, että ylimmiltä laillisuusvalvojilta saatujen huomautusten perusteella turvapaikkayksikössä on mietitty keinoja nimenomaisesti hallinto-oikeuksista palautuneiden asioiden jonojen purkamiseen. Pääpaino näissä keinoissa on ollut käsittelyn sujuvoittamisessa kehittämällä puhuttelutoimintaa, päätösten kirjoittamista, yliaalueellista puhuttelu- ja ratkaisutoimintaa eri tulosalueiden välillä sekä yksikön tukitöitä. Turvapaikkayksikkö seuraa hakemusten etenemistä viikoittain sisäisissä palaverissa niiden asiankäsittelyjärjestelmään merkityn tilan perusteella ja välillä myös yksittäisten hakemusten tarkempaa valmistumistilannetta selvitetään. Lisäksi jatkossa hallinto-oikeuden palauttamien hakemusten käsittely tullaan turvapaikkayksikössä priorisoimaan muiden hakemusten edelle.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Maahanmuuttovirasto ei ole käsitellyt hakijan turvapaikka-asiaa ilman aiheetonta viivytystä. Käsittely on kestänyt kaksi vuotta ja kaksi kuukautta sen jälkeen, kun hallinto-oikeus oli palauttanut asian Maahanmuuttovirastolle osittain uudelleen käsiteltäväksi.

Ottaen huomioon Maahanmuuttovirastossa jo tehdyt toimenpiteet sen varmistamiseksi, että myös ns. priorisoimattomat hakemukset nyttemmin tulevat nopeammin käsitellyiksi, kiinnitän Maahanmuuttoviraston huomiota käsittelyaikojen jatkuvan seurannan tärkeyteen.

Pyydän Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan, kun päätös Turun hallinto-oikeudesta 9.11.2021 palautettuun asiaan on tehty.

Totean vielä lopuksi, että Maahanmuuttoviraston lakisääteisten enimmäiskäsittelyaikojen toteutuminen on edelleen seurannassani oikeuskanslerinvirastossa vireillä olevan oman aloitteen perusteella (OKV/530/70/2020).

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi myös sisäministeriölle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Anu Rätty